

2.3.

CULTUUR

Dankzij de ontmoeting van verscheidene culturen binnen de Euregio Maas-Rijn (EMR) kan er innovatief worden nagedacht en kan er, naast het vormen van een artistiek en cultureel erfgoed, een belangrijke bijdrage worden geleverd aan de ontwikkeling van de arbeidsmarkt, met een reële economische meerwaarde.

2.3.1. BESCHRIJVING VAN DE TOESTAND

In zijn geheel genomen, is het cultureel landschap van de EMR uiterst kleurrijk en dynamisch: culturen, maar ook vertegenwoordigers van diverse artistieke en culturele initiatieven ondernemingen, ontmoeten en kruisen er elkaar en verrijken elkaar wederzijds. Toch hebben die rijkdom en die verscheidenheid in veel opzichten ook een hinderpalen effect.

De troeven

Het culturele landschap bevordert innovatief denken, levert culturele en sociale goederen en verstevigt de arbeidsmarkt en het toerisme. Culturele en creatieve nijverheden leveren ook een aanzienlijke bijdrage aan het bruto binnenlands product (BBP) van de EMR, die zelfs hoger ligt dan het nationaal gemiddelde⁵.

Creatief en artistiek werk gebeurt meer en meer in een grensoverschrijdend en internationaal kader. De Euregionale en internationale economische netwerken en promotoren leveren daar hun actieve steun aan binnen de EMR. Euregionale en internationale initiatieven bestrijken heel wat domeinen (zie ook hiernaast).

Euregionale artistieke ontmoetingen

- *Creative Hub Euregio (CHE)* – creatieve geesten helpen andere creatieve geesten in de EMR om te netwerken, hun projecten uit te voeren, en adviseren politieke besluitvormers.
- *HelloCreatorTour* – maakt middels zijn “Maand van de Open Ateliers” de creatieve wereld in de EMR zichtbaar, brengt netwerken tot stand en biedt evenementen voor bijscholing en informatie aan.
- *SMART-Coop* – de coöperatie van en voor freelancers en creatieven die actief is in België, Duitsland, Nederland, Spanje, Italië en Oostenrijk houdt zich bezig met de ontwikkeling en het beheer van projecten en met grensoverschrijdende kwesties van de culturele en creatieve industrieën.
- *Auf Ins Museum! Naar Het Museum!* verenigt 26 Oost-Belgische, Nederlandse en Duitse musea in het grensgebied van de EMR in een gezamenlijk aanbod. Het is de bedoeling dat dit verder wordt uitgebouwd tot een Euregionale Museumapas.
- *Very Contemporary* verenigt 11 musea voor hedendaagse kunst in de EMR en biedt rondleidingen, gezamenlijke activiteiten en tentoonstellingen aan.
- *SPACE Collection People* creëert openbare kunstcollecties via crowdfunding om jonge kunstenaars in de Euregio te ondersteunen.
- Die *Task Force Cross-Border Culture* van de Vereniging van Europese Gensregio's (T4CBC-AEBR), verbindt culturele initiatieven tussen de gensregio's in Europa.

De hinderpalen

De COVID-19-pandemie heeft ons doen beseffen dat we snel de culturele grensarbeiders en kunstenaars moeten erkennen en de voor hen bestemde steun op grensoverschrijdende wijze moeten coördineren. Ze kwam bovenop de hinderpalen waar de culturele sector over het algemeen te maken heeft in de EMR: de uiteenlopende financieringen en de juridische vormen van de statuten en arbeidsovereenkomsten voor kunstenaars en creatieve werkers, die over het algemeen een laag inkomen hebben⁶; de verschillen in aanpak, vooruitzichten en steun; het gebrek aan zichtbaarheid en marketing in de aangrenzende regio's; en een zware administratieve last voor 90% van de zeer kleine culturele en creatieve ondernemingen⁷ in de EMR.

Bovendien wordt het culturele en creatieve landschap van de EMR nog lang niet in zijn volle omvang waargenomen en benut door de bevolking en bezoekers, maar evenmin door de culturele organisaties, de kunstenaars en de toeristische en economische actoren.

Ten slotte stelt men een algemeen gebrek vast aan zichtbaarheid, coördinatie, instrumenten en financiering, ook al bestaat er een aantal initiatieven, positieve ontwikkelingen en boeiende processen zoals de reeds vermelde museumpas en de bottom-up-netwerken.

Wat de Euregionale/Europese financiering betreft, worden programma's zoals Creative Europe of INTERREG gekenmerkt door een hoge administratieve last, een gebrek aan financiële draagkracht bij de culturele wereld en de moeilijkheid om over de grenzen heen of transnationaal equivalente partners te vinden.

De People to People-financiering is veeleer het gepaste niveau voor Euregionale projecten. Maar ook hier is

de administratieve last voor kleine projectpromotoren hoog en vormen de eigen bijdrage van vijftig procent, de voorfinanciering of de administratieve last vaak onoverkomelijke hinderpalen. Het nieuwe INTERREG-programma, dat in administratief opzicht heel wat minder log is, zou het werk van de culturele spelers moeten vergemakkelijken.

De COVID-19-pandemie heeft ons doen beseffen dat we snel de culturele grensarbeiders en kunstenaars moeten erkennen en de voor hen bestemde steun op grensoverschrijdende wijze moeten coördineren

2.3.2. ONTWIKKELINGSVOORUITZICHTEN

Om het Euregionale potentieel van de culturele en creatieve industrie te ontwikkelen en haar actoren te ondersteunen, moeten de Euregionale acties en maatregelen op de behoeften worden afgestemd.

Waar de behoefte ligt en hoe bestaande belemmeringen kunnen worden weggenomen, kan onder meer worden bepaald door initiatieven van kunstenaars en creatieven, zoals die welke in de afgelopen tien jaar Euregionale netwerken (voor zelfhulp) op cultureel en creatief gebied hebben opgericht. Het zou verstandig zijn een inventaris op te maken van deze netwerken en zoveel mogelijk daarvan structureel te beveiligen. De netwerken moeten worden voortgezet, met elkaar in verbinding worden gebracht en voortdurend verder worden ontwikkeld, en vooral de bottom-up-netwerken moeten – waar nodig – financieel worden veiliggesteld. Om de

behoeften en de ontwikkeling van de creatieve wereld in kaart te brengen, moet ook de informatiestroom tussen de culturele actoren, administraties en burgers over grensoverschrijdende mogelijkheden aan elkaar worden gekoppeld, gebundeld en toegankelijk gemaakt voor derden. Deze informatie moet, indien mogelijk, op één plaats bijeengebracht worden.

Daartoe moet tegelijkertijd de digitalisering van de culturele en creatieve sector, met inbegrip van de musea, worden voortgezet en moet er een databank voor cultuur voor de EMR en haar bevolking worden opgezet. Ook moeten initiatieven zoals de Museumpass “Naar het museum!” worden uitgebreid tot de gehele EMR.

2.3.3. DOELSTELLINGEN EN ACTIES

De doelstellingen zouden verwezenlijkt worden door onderstaande aslijnen te volgen.

- **In nauwe coördinatie met de partnerregio's en andere relevante actoren moet één uniek loket (One-Stop-Shop worden) gecreëerd, een kruispunt voor Euregionale initiatieven en netwerken, alsook voor bestaande regionale adviescompetenties inzake de cultureel-economische promotie in de EMR. Het is de bedoeling dat dit uniek loket, niet enkel zou moeten zorgen voor de zichtbaarheid en beveiliging van Euregionale initiatieven en netwerken, maar ook adequate informatie zou moeten leveren om:**
 - De cultuur- en kunstmakers te adviseren,
 - Het politieke niveau van de Euregio toe te lichten over actuele ontwikkelingen en vraagstukken,
 - De hindernissen te helpen beperken in tijden van pandemie en daarna, alsook om regionale en nationale initiatieven en hulpprogramma's over de grenzen heen toegankelijk te maken,
 - De cultuur- en kunstmakers op een proactieve manier te informeren over lopende “oproepen”,
 - De Euregionale netwerken en belanghebbenden te ondersteunen bij de deelneming aan Euregionale en internationale projecten, evenementen en beurzen,
 - De regionale en internationale koppeling van initiatieven te bevorderen door ze met internationale netwerken te verbinden,
 - Het uitwisselen van opleidingen en ideeën voor kunstenaars en creatieven te bevorderen en bestaande initiatieven van partnerregio's te onderzoeken met het oog op de overdraagbaarheid ervan naar de EMR,
 - Mentoring aan te bieden, ook bij de uitwerking van subsidieaanvragen, bij het vinden van partners alsook bij het ondersteunen van vertalingen,
 - De inventarisering en het gemeenschappelijk gebruik van lokalen te bevorderen,
 - Euregionale wedstrijden op het gebied van creativiteit te ontwikkelen,
 - Een repertoire van de culturele netwerken en actoren van de EMR uit te werken,
 - Initiatieven te steunen die meertaligheid bevorderen of het publiek in staat stellen het Euregionale aanbod waar te nemen, zoals het gebruik van ondertitels in theater,
 - De mobiliteit van artistieke en culturele actoren te bevorderen, in het bijzonder voor grensoverschrijdende culturele evenementen, en om mobiliteitsbelemmeringen weg te werken.

- **Bevordering van de zichtbaarheid van de Euregio als culturele regio:**
 - Een databank voor cultuur maken: oprichting van een Euregionaal platform voor de uitwisseling van gegevens over cultuur en evenementen. Door de koppeling van bestaande regionale/lokale databanken alle Euregionale gegevens verzamelen en deze op lokale en regionale platforms grensoverschrijdend voor alle doelgroepen openbaar en kosteloos toegankelijk maken,
 - Een Museumpas creëren: ontwikkelen en uitbreiden van het aanbod van de Euregionale museumkaart, van de ticketing en marketing, en de integratie in de databank voor cultuur.
- **Versnellen van de digitalisering: digitalisering van cultureel erfgoed en musea en oprichting van een platform voor de digitalisering van de kunstsector,**
- **Het cultureel erfgoed van de Euregio beschermen en promoten: het culturele erfgoed in de Euregio nieuw leven inblazen en het bewustzijn van de gemeenschappelijke geschiedenis vergroten,**
- **Een "People to People"-financiering opstarten: de mobiliteit en de uitwisseling van kunstenaars en initiatieven in de EMR bevorderen. Bijvoorbeeld door de eigen bijdragen te verminderen, vrijwilligerswerk te erkennen, meer flexibiliteit te bieden en de administratieve last te verlichten.**

CONCLUSIE

Het is heel belangrijk de rijkdom en de diversiteit van het Euregionale cultureel en creatief landschap zichtbaar te maken voor de inwoners en de bezoekers van de EMR, maar ook voor de internationale cultuurscene, de economie en het toerisme. De culturele evenementen moeten worden uitgevoerd en buiten de grenzen toegankelijk worden gemaakt om de Euregio te kunnen beschouwen als een leefruimte vol passie en verrijking, om het gevoel van verbondenheid binnen de Euregio te versterken, om de culturele sector van de Euregio internationaal te positioneren en open te stellen, meer bepaald voor het toerisme, en om te erkennen dat die sector plaatselijk werkgelegenheid schept.